

**Miejsce
na naklejkę**

dysleksja

MOL-R1 1P-082

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA LITEWSKIEGO**

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Życzymy powodzenia!

**MAJ
ROK 2008**

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
60 punktów

*Część I – 15 pkt
Część II – 45 pkt*

**Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

Część I – rozumienie czytanego tekstu

Atidžiai perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus. Atsakinėkite savo žodžiais. Visi klausimai susiję su tekstu.

*Žmogus ir gamta etninėje kultūroje***Užaugo lineliai**

1. Žemės ūkio darbai Lietuvos kaime turėjo du pagindinius ciklus – rugio ir lino. Duonelei kasdienei ir rūbeliui... Abiejų pradžia ir pabaiga būdavo pažymima iškilomis šventėmis.
2. Iki užsningant į jaujas reikėdavo suvežti dargintus rudenio lietuose, vėjų perkoštus linų pėdelius. Senovėje tikėta, kad linų augimą globojęs dievas Vaižgantas. Jo vardą randame jau ganėtinai senuose istoriografiniuose šaltiniuose. Jonas Lasickis, apie 1580 metus parašęs knygelę „Apie žemaičių dievus“, sako, kad trečią dieną po Ilgių (taigi po Vėlinių) būdavo pagerbiamas Vaižgantas. Apeigą atlikdavusios merginos, - linai yra jų rūpestis. Labai retas atvejis, kad religinis pagonių ritualas būtų detaliam aprašytas. Matyt, ir po Lietuvos krikšto ilgai nuošalesniuose kaimuose jis būdavo praktikuojamas. Taigi J. Lasickis rašo: *Pati aukščiausia mergina, prisipylusi į prijuostę paplotėlių, vadinamų sykais, stovėdama viena koja ant suolo, kairę ranką iškėlusį aukštyn, laiko joje arba liepos arba guobos plačią žievę (iš jos jie sau net apavą pinasi), o dešinėje turi alaus ąsotį ir šitaip kalba: „Vaižgante, dievaiti, išaugink man tokius aukštus linus, kokia aš aukšta esu, ir neleisk mums nuogiems vaikščioti“. Paskui išlieja ant žemės alaus dievui, paplotėlius taip pat išbarsto iš prijuostės, kad dievukai, jeigu yra kokių kartu su Vaižgantu, galėtų pavalgyti. Ir jei apeigos metu jis tvirtai stovi, širdy visi tiki, kad kitais metais bus puikus linų derlius. Įdomu, kad po šio teksto J.Lasickis netikėtai priduria: „Kaip jie tiki, taip ir būna“.*
3. Mitologai taip pat neabejoja aprašymo tikrove. Nuomonės išsiskiria tik Vaižganto vardą aiškinant. Atrodo, jį reikėtų perskaityti kaip „vaisius“ ir „gamta“. Tačiau XVII a. Prūsijos autorius M.Pretorijus įrašo „Vaisgautį“, teigdamas, kad tai vaisingumo – gausą teikiantis dievas. Skirtumas nėra didelis. Ir reikėtų sutikti su labai autoritetingo tyrinėtojo Algirdo Greimo žodžiais, kad Vaižgantas – *tai dievas, gimęs lino pavidale, iš žemės, kankintas, miręs ir prisikėlęs iš žemės, taigi savo rūšies lietuviškas Dionisas. Juk linas patiria „kančią“ <...>.* Pasak mūsų archeomitologės Marijos Gimbutienės, Vaižganto įvaizdis esąs Rūpintojėlis. Molinės skulptūrėlės, labai primenančios liaudiškas medines Lietuvoje, archeologų rastos Mažajoje Azijoje, iš kur ir kilęs lino augalas; bet nulipdytos jos prieš 8 tūkstančius metų.
4. Lino auginimo ciklas mūsų krašte buvo palydimas įdomių apeigų ir tikėjimų, tai dar atmena senesnieji kaimo gyventojai. Pradedant nuo sėjos. Sakydavo, labai svarbu teisingai parinkti šiam darbui dieną. Itin tinkanti toji savaitės diena, kurią rudeni pradėjo snigti. Arba kurią pats sėjėjas yra gimęs. Dar ji turinti būti „moteriška“: „sereda“ arba „subata“. Taip pat ir mėnesio diena – šventųjų Domicėlės, Sofijos, Elenos, Petronėlės. Tik tada linai išaugs geri ir našūs. Žinia, tam svarbi yra ir mėnulio fazė. Pirmiausia reikia, kad darbo „nematytų“ saulė ir mėnulis kartu, taigi sėti arba anksti ryte, arba vėlai vakare. Ir geriau jaunam mėnuliui esant, o štai merkti – pilnaty, kloti – vėlgi jauname. Ir svarbu, kaip atrodo padangė – jeigu debesys ruožais išsidriekę, lyg kokiomis kasomis ar sruogomis, - tai linų pluoštas, kaime dažniau vadinamas valaknu, bus ilgas ir minkštas. O norint galvingų linų, iš kurių sėmenų gerai spaustūsi aliejus, reikia sėti, kai dangus pilnas smulkių debesiukų. Tik palaukti, kol šiaurės vėjas nurims. Tepučia geriau vakaris... Žemaičiai taip sako: „Tylu, nors linus sėk!“
5. Sėmenis į dirvą berdavo ne iš sėtuvės, bet iš moteriškos priejuostės, būtinai baltos. Ir tinkamai pasirėdyti reikia šiam darbui: baltais trynyčiais, į kepurę plunksną įsimeigti,

į drabužio atlapą adatą su ilgu siūlu įsistriegti. Sėti turi tas, kas šiemet pirmas gandrą pamatė; ir būtų gerai, kad nemažo ūgio. Prieš darbą turi nusiplauti rankas, tik tada iš šių linų bus baltos drobelės. Kad amaras pasėlių neužpultų, sėmenis pakrapydavo švęstu Velykų vandeniui. Ir saugodavosi seikėti juos druskuotu gorčiumi, kad žolių nebūtų. Nuo jų apsaugo ir šv. Agotos duonos kriaukšlelis, įrištas priejuostės kamputin. Į sėmenis įdėdavo keletą virtų kiaušinių. Po tris jų turėdavo suvalgyti sėjėjas ir biržikas (tas, kuris žymi užsėtą plotą), tik lukštus turėtų išbarstyti į skirtingas puses. Biržyti negalima šiaudais, kaip kad rugius. Reikia medžio šakelėmis, geriausia alksnio, - spragės neužpuls, rūdys nepakenks. Talkinti sėjėjui turi ta iš šeimos, kurios plaukai ilgiausi, - linai irgi augs į ilgą valakną. Kai pasėlius akėja, ant akėčių užmeta perkūno daužto medžio gabalą, tada usnys dirvoje neaugs. Dar ir tas akėčias ne pro kiemo vartus reikia išvežti, bet perkelti per tvorą. Pakinktai po darbo paliekami lauke, šitaip vėlgi skatina augimą. Grįžusi namo sėjėją juokais nuplakdavo nemintais linais. Kol sėjami linai, negalima žlugto velėti. Netgi prie upelio ar ežero įtaisyto tiltelio lentą nuimdavo ir paslėpdavo, sakydavo – „pavogė“. Ir dar būta papročio seną kultuvę sudeginti, o pelenus išbarstyti linų lauke.

6. Per Petrinės šeiminkė išbraižiodavo linų lauką, jų brandą taip spartindama. Raudavo linus su talka. Ir su dainomis, kurių refrenuose skamba nesuprantamų įmantrių žodžių, lyg burtažodžių, lyg kokių užkalbėjimų.
7. Jau nuo pirmųjų žiemos švenčių pradėdama rūpintis būsimoju derliumi. Kūčiose klojime ant sienos kabindavo akėčias. Nuo Kalėdų kas vakarą dvylika dienų pirkią kuo švariausiai šluodavo, - kitų metų linai bus švarūs. Vaikams drausdavo ledo varveklis daužyti, kad tik lineliai ilgesni būtų. O per Užgavėnes ir važinėjamasi, ir supamasi, - kad tik jie gražiai augtų.
8. Linus privalu Vaižgantui globoti, bet dievas padeda tam, kas pats sau padeda. Išvardytos atodairos – senosios agrarinės magijos reliktai. Visa tai yra atspindžiai baltiškiosios agrarinės pasaulėžiūros, labai siejusios žmogų su tėviškės gamta.
9. Lino istorijų pabaigai toks meilės burtas. Jeigu mergina linelius nurautų jaunam mėnuliui esant, jaunam juos paklotų, jaunam praverptų ir jaunam tuo siūlu pervertų savo ir patinkančio bernelio rūbus, tai jo širdį prisiūtų visam amželiui. Ir visos mintys tik apie ją, kaip Balio Sruogos sueiliuota: „Ką linai vėjužiui sakė apie mano linaakę?“

*Prof.dr.Libertas Klimka
Kultūros aktualijos/2006 Nr5 (52)*

UŽDUOTYS

Zadanie 1. (1 pkt)

Paaiškind kaip supranti, kodėl didžiausias dėmesys senovės lietuvių teikiamas rugiui ir linui (1 pastr).

.....

.....

.....

Zadanie 2. (1 pkt)

Kas toks buvo Vaižgantas, kodėl lietuviai jį garbino (2 pastr.)?

.....

.....

.....

Zadanie 3. (1 pkt)

Paaiškink, kodėl Lasickis baigė lietuvių apeigų aprašą žodžiais: „Kaip jie tiki, taip ir būna“ (2 pastr.).

.....

.....

.....

Zadanie 4. (1 pkt)

Kaip manai, apie kokią kančią kalbama: „Juk linas patiria „kančią“ (3 pastr.)

.....

.....

.....

Zadanie 5. (2 pkt)

Kokia yra sąsaja Vaižgantas - Rūpintojėlis - Dionisas. Paaiškink savo žodžiais (3 pastr.).

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (1 pkt)

Išvardyk bent 4 sąlygas, kurios privalomos sėjant linus, kad jie, anot tikėjimo, išaugtų našūs ir geri (4, 5 pastr.).

.....

.....

Zadanie 7. (1 pkt)

Remdamasis tekstu paaiškink patarlės: „Tylu, nors linus sėk“ kilmę, kodėl taip yra sakoma? (4 pastr.)

.....

.....

Zadanie 8. (1 pkt)

Pasirink tinkamą atsakymą (5 pastr.): Linus į dirvą berdavo

- a) moterys su baltomis priejuostėmis.
- b) pati aukščiausia mergina, pirmoji tais metais pamačiusi gandra.
- c) vyrai, pasipuošę baltais trynyčiais, užsidėję kepurę su išmeigta plunksna.
- d) vyras, kuris prieš sėją buvo nuplaktas nemintais linais.

Zadanie 9. (1 pkt)

Kokie veiksmi, anot tikėjimo, garantavo drobulių, pagamintų iš linų, baltumą (5 pastr.)?

.....
.....

Zadanie 10. (2 pkt)

Remdamasis visu tekstu aptark, kokius metų laikus apima lino auginimo ciklas, pateik trumpas citatas iš teksto, įrodančias, kad tuo metų laiku buvo atliekami linų auginimo darbai ar ritualai, užtikrinantys gerą linų derlių.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 11. (1 pkt)

Nurodyk teisingus atsakymus (6, 7 pastr.): Kurie ritualai priklauso linų auginimo ritualams ?

- a) Sėjant linus buvo dainuojamos dainos, kuriose būdavo daug nesuprantamų žodžių, burtažodžių.
- b) Per Užgavėnes žmonės važinėdavo rogėmis, supdavosi, kad linai gerai augtų.
- c) Per Kūčias kabindavo akėčias ant sienų klojime, taip rūpintasi linų derliumi.
- d) Šeimininkai išvaikštinėdavo linų lauką, kol jie pradėdavo sparčiau augti.

Zadanie 12. (1 pkt)

Kokią merginą apibūdina tekste pavartotas daiktavardis „linaakė“ (9 pastraipa)?

.....

Zadanie 13. (1 pkt)

Apibūdink teksto kalbą, kokie žodžiai dažnai vartojami.

.....
.....

Część II – pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

W tej części znajdują się dwa tematy. Wybierz jeden i napisz wypracowanie.
Wybrany temat podkreśl.

1 tema:

Paaiškinkite ir panagrinėkite, kodėl B.Sruogos romanas „Dievų miškas” išsiskiria ironišku autoriaus žvilgsniu į vaizduojamą tikrovę, kaip iš baisios realybės rašytojas formuoja savitą groteskinį kūrinio pasaulį.

B. Sruoga, *Dievų miškas*

Ištraukos

VI. PAJŪRIO KURORTAS

Kauno lietuviai inteligentai buvo suimti dieną anksčiau - dieną anksčiau jie ir čia pateko, atlankę Tilžės, Ragainės ir Marienburgo kalėjimų rūsius.

Sveikinamės iš tolo su jais. Jie mum nieko į tai neatsako. Liūdnai pažvelgia, nusigrįžta. Kas jiems? Kodėl jie tokie nemandagūs? Kodėl jie nesidomi mūsų atvykimu?

– Suvalgykite viską, ką turite. Visą atims, - dusliu balsu šūktelėja kažkas iš jų ir nusigrįžta lyg nepažįstamas.

– Va tau, kad nori! Tai šitokie dedas čionai dalykėliai! - atsidūstame kas sau ir graibomės po lagaminėlius. Atsirado dar dešrų, lašinių. Gromulojame. Nė nepajutome, kaip mūsų tarpe atsirado toks žvalus vyrukas su žaliu trikampiū prie krūtinės ir raudonu kryžiumi ant nugaros.

– Sveiki, lietuviai, – sako jis vokiškai su Pareinio akcentu, – mes jau žinojome, kad jūs atvykstate. Laukėme. Dešra – lietuviška?

– Kas pats būsi? Pareigūnas?

– Ne. Kalinys. Toks pat kaip jūs.

– Mes - tokie pat? Kaliniai?

– Kas gi daugiau? – juokiasi jisai, sprogdamas mūsų dešrą.

– Pasakyk, susimildamas, kas čia per vieta? Kur mes patekome?

– Čia – koncentracijos lageris, Štuthofas.

– Koncentracijos lageris?!?! - taip ir palinkome iš nustebimo. Mes jau koncentracijos lagery!!!

– Nenusiminkite, – porina vyrukas, – čia dabar galima gyventi.

– Koncentracijos lageris!

– Dabar čia, palyginti su tuo, kas anksčiau buvo, yra tikras pajūrio kurortas.

– Kurortas?

– Matai, pušelės auga. Kuo ne kurortas? Jūra už trijų kilometrų. Ir oro čionai nepritrūksta... Niekis. Galima gyventi. Negerkite tiktai čionai jokio vandens. Jis čia visokiom šiltinėm ir cholerom apkrėstas. Matote, kaminas rūksta?

– Teisybė, rūksta ir paspirginta guma dvokia...

– Tai krematoriumas. Anksčiau ar vėliau visi pro tą kaminą išlėksime.

– Ir mes? Pro kaminą?

– O kuo jūs geresni?

– Nejaugi kaminas privalomas visiems?

– Kai kas dar neišlėkė. Ir aš dar gyvas, kaip matote, nors jau septyneri metai po lagerius trankaus. Atsiminkite tris pagrindinius dalykus: saugokitės, kad viduriai nesugestų, kad kojų nesužalotų ir kad pagaliais inkstų neatmuštų. Visa tai kaminu baigiasi. O šiaip - čia gyventi galima...

– Geras pajūrio kurortas Dievų miške! Paguodė, kad jį kur perkūnas!

– O ką manai? Matai, va, vyrai tempia vežimą su šiukšlėmis? Nieko, patempia, kad ir susilenkdami. Prieš metus tuo vežimu važiuojome smėlio vežti. Septynis kilometrus. Vežime stovi SS vyrai su pagaliais. Mes - risčia bėgame. Su tuščiu vežimu ir pilnu. Kas nepabėga, gauna su pagaliu. Kas pargriūva, tas niekuomet jau nebeatsikels. Tai bent buvo laikai!

X. DUŠAS KŪNUI IR DŪŠIAI

Mus, naujokus, lietuvių inteligentijos atstovus, nusivare į pirtį, visų pirma apiplėšė pagal bendrąją tradicinę tvarką. Iš viso mano lobio man liko tiktai akiniai. Kitiem gi ir akinius atėmė: grabaliokis be akinių, kaip išmanai. Paskui – nukirpo, nuraitė, nuskuto, kur tik koki plaukelį suradė, – plikesni pasidarėme už Adomą, kol jis rojuje tebegyveno. Kažkokia smarve apipurkštė, atseit, dezinfekciją įvykdė. Išmatavo ūgį ir svorį – ir į knygas įrašė. Risčia pro šaltą dušą pravarė – ne visi ir sušlapti suspėjo. Oficialiai – mes buvome išmaudyti.

Išmaudytus gena į šaltą priepirtį. Tenai dalina tokius niaurius skarmalus, visai neaiškios spalvos, oficialiai baltiniais vadinamus, ir klumpes. Vidutinio ūgio vyram čia išėina, tariant, dar pusė bėdos, bet kiek stambesniam, augalotesniam – visiškai riesta: nei klumpės ant kojos lenda, nei maišas, marškiniais vadinamas, – ant nugaros.

– Susimildamas, – maldauju pirties veikėjo, – gal turi ką nors tokio, kad ir aš galėčiau apsivilkti? Matai, nelenda. Būk gerutis, pažiūrėk, gal atsiras?..

Pirties veikėjas, taip pat kalinys, tik čia jau seniau dirbęs ir gerokai praturtėjęs, subliovė žvėrišku balsu:

– Ką? Čia tau ne krautuvė! Čia – koncentracijos lageris! Lauk, driskių kuine, lauk!

Kažkas neaiškus ir kietas stuktelėjo į mano nugarą, sudundėjo antausy... Vėliau nebegalėjau atsiminti, kaip aš su klumpėmis rankoje atsidūriau kieme, kur jau kiti mano kolegos stovėjo eilėna susirikiavę.

Sutryptos klumpės ant basų kojų. Degli skarmalai vietoj skalbinių. Nieko daugiau. Stovi visi eilėmis tarp barakų skersvėjy. Stovi – ir kalena dantimis.

Vis dėlto: beveik nuogi – po pirties – skersvėjy - kovo mėnesį!

Liūdnomis akimis pažvairavęs į savo klumpes, glaudžiuosi ir aš į eilę. Glaudžiuos ir kalenu dantimis, – ką gi kita veiksi nekalenęs? Bebarškinant dantimis, praslenka valanda, praslenka antra...

XV. "DIE ARBEIT MACHT DAS LEBEN SÜSS..."

Stumiant vagonetę, reikia bėgti risčia ir zovada. Su tuščia vagonete ir su pilna. Klumpės - klimpsta palaidame smėly, ant kojų nesilaiko. Keletas zovados šuolių – ir kojos jau kruvinos, – nuo tų prakeiktų klumpių!

Kol vagonetę smėlio prisipili - puskapis tau lazda šonus tvatija ir dėsto, kad nereikia tinginiauti. Prie kiekvieno bėgių pasisukimo, kol vagonetę pasuksi, – vėl lazda tavo šonus raižo. Pro tokį velnio puskapį taip norėtusi juo greičiau pravažiuoti, bet ta bestija liorka kaip tyčia ima ir nušoksta nuo bėgių! Užkelk tu ją dabar atgal kad geras! Tuščią – dar šiaip taip užklibinsi, bet su pilna – visai prasti juokai. Bekeliant vagonetę, pašal nuolat atsiranda pats Zauteris. Jo rankose – storas vėzdas. Jis ima sąžiningai tau nugarą velėti. Smogia lazda ir liežuviu vis pritaria kaip gramofonas:

– Die Arbeit macht das Leben süß! Die Arbeit macht... – darbas daro gyvenimą saldu!

Zauterio stovimojoj vietoj pasisukimas toks staigus ir kreivas, atkalnėje tokioje, kad tenai liorka visuomet nušoka nuo bėgių.

Zauteris šypsos. Zauteris patenkintas. Zauteris darbuojas su vėzdu ir meilingai šypsodamasis kartoja:

– Die Arbeit macht das Leben süß!

Po tokios darbo dienos grįžęs į baraką su kruvinomis, sutinusiomis kojomis, su sudaužytais pečiais, nugara, šonais, šlaunimis, su pervarginta širdimi, su svaigstančia galva, alkanas įsispraudęs silkių pavyzdžiu į utėlyną, veikiai žmogus imi suprasti, iš kur ir kaip atsiranda lagery nesialoma klipatų komanda...

Mes, kaip žmonės be lagerinės darbo specialybės, apie porą savaičių neturėjome pastovaus darbo. Kasdien mus tampė po įvairiausias darbo komandas, panaudodami įvairiausiems darbams. Visur buvome naujokai. Pas kiekvieną kapą - savo tvarka, savo būdas, savi mušimo metodai. Nieko nežinojome, nieko nepažinojome. Nežinojome, nei kaip reikia lagerinis darbas dirbti, nei kaip ilsėtis. Kasdien, kas valandą mum buvo pirtis ir pirtis, kartais – sausa, kartais - kruvina.

Balys Sruoga Dievų miškas – Žaltvykslė 2005 – P.26-27, 50, 74-75

2 tema:

Remdamiesi pateiktomis ištraukomis bei visa V. Krėvės drama *Skirgaila*, aptarkite kunigaikščio Skirgailos personažo tragizmą – palūžimo bei moralinio nuosmukio priežastis bei etapus

K.Krėvė, *Skirgaila*

III dalis „Palūžusios sielos”

Ištraukos

SKIRGAILA (*vos pakreipęs galvą*). Tu atėjai, seni?

SKURDULIS. Taip. Tu mane šaukei, ir aš atėjau.

SKIRGAILA. O tu žinai, ko aš tave čionai pakviečiau?

SKURDULIS. Be reikalo manęs nesišaukia niekas, vaikeli. O kai pašaukia, žinau, kad esu ten reikalingas.

SKIRGAILA (*po trumpos valandėlės*). Tavo dievai, seni, mirė ar galvos neteko.

SKURDULIS (*liūdnai nusišypsodęs*). Vaikel, tai širdis tavo skausmuose dejuoja. Dievai nemiršta ir negimsta. Jie amžini, ir galia jų amžina.

SKIRGAILA. Kodėl gi tyli Perkūnas ir netrenkia tų, kurie jį apleidžia?..

SKURDULIS. Ar ne vistiek Praamžiui, kuriuo vardu jį žmonės gerbia?

SKIRGAILA (*atsigrežęs į jį, nustebęs*). Krivi, ar pamišai? Ką tu kalbi?..

SKURDULIS. Kai vaikas tampa jaunuoliu, o jaunuolis suaugusiu vyru, jie keičia savo drabužius, į labiau pritaikintus jų ūgiui ir darbui. Tauta kaip žmogus auga ir rimtėja, o jos tikėjimas dievais - tai rūbai, kuriuos ji dėvi. Mūsų tauta buvo vaikas, bet atėjo laikas tapti jaunuoliu, ir todėl ji keičia dievus. Kai surimtės ir taps suaugusiu vyru, ji apleis naują Dievą, kaip dėl jo apleido Perkūną. Bet vis tiek kaip jį pavadins naują dievą, kuriuo vardu šauksis jo, gerbs visuomet tą patį, didį, paslaptinę Praamžių, kuris gyvena ne ten (*rodo į dangų*) ir ne čia (*rodo į žemę*), ne ažuolynuose mūsų, ne naujose šventovėse, bet žmogaus sieloje.

SKIRGAILA. O nemeluoja tu, krivi? (*Atsistojęs*). Tai kam gi mes kovojom ir su vokiečiais, ir su lenkais? Kam vieni antrus žudėm, deginom kaimus ir pilis? Kam gi mes tai darėm ir iki šiol darome? (*Vėl sėdasi*).

SKURDULIS. Nežinau, vaikel. Tai Praamžius turbūt taip žmogui lėmė. Aš stengiausi suprasti, bet mano senatvė pasirodė per silpna suvokti. Tik viena tau pasakysiu, vaikeli: svarbiausias gyvenimo uždavinys - išgyventi taip amžių, kad savo darbais nenuskriaustai kitų ir nepriverstai jų kentėti. Pagaliau kiekvienas žmogus, geras ir piktas, susipranta, tik dažnai pervėlai ateina žmogui toji mintis galvon.

SKIRGAILA. Šlykštu visur, bjauru! .. (*Pasikėlęs vaikšto ten ir atgal*). Man bjauru girdėti, ką tu kalbi... Jei tiesa, ką sakai, geriau man visko netekti ir gyvenimo podraug...

SKURDULIS. Jei apleisdamas gyvenimą, nieko nenuskriausi ir nepriversi kentėti, ir gyvenimas tave vargina - apleisk jį. Tik saugokis savo skaudančios sielos kliedėjimą laikyti rimto vyro proto išvada. Žinok, kad mirtis visų nekenčiama, ir nėra jokios jėgos, kuri priverstų žmogaus sielą pamilti ją. Todėl nekenčiama žmonėms ir to atmintis, kuris savo noru ją randa.

SKIRGAILA (*ilgesnį laiką vaikščioja. Sustojęs ties kriviu*). Pasakyk man, krivi, kada tu melavai, dabar ar tuomet, kai plūdai mus, kam, užmiršęs senus dievus, draugaujant su vokiečiais ir lenkais?

SKURDULIS. Ten kalbėjo širdis jūsų širdims, o čia reiškia protas tavo nusiminimui. Ten aš buvau senų dievų krivis, o čia gydytojas, nes tavo siela, mano vaikeli, serga.

SKIRGAILA. Aš tavęs neprašiau mane raminti. Melagis tu, kaip visi, ir todėl nėra tau nei mano pagarbos, nei pasitikėjimo tavim...

SKIRGAILA (*eidamas į kunigaikštienę ištiestom rankom*). Aš matau: tu linksma. Džiaugsmas spindi iš tavo veido, ir tu veltui stengiesi jį paslėpti. (*Kunigaikštienė nusigręžia nuo jo, ir jis susilaiko vidury menės*). Man malonu, kad tu geriau pasijutai šeimininke, nekaip viešnia čia būdama. (*Sėdasi ant suolo pas skobnis*). Tu jau lioveisi ant manęs pykus?

ONA DUONUTĖ (*nusigręždama*). Aš tau atleidau, kunigaikšti, kad tu mano jaunas dienas pražudei. (*Atsigręždama*). Teatleidžia tau teisingasis Dievas baisioje paskutinio teismo dienoje.

SKIRGAILA. Aš suprantu, kad tave sunkiai nuskriaudžiau. Matyti, taip dievai buvo lėmę, tavo ar mūsų seni, vis tiek... Ir geriau, kad taip atsitiko. Ko vertas vyras, kuris tiek lengvai tavęs atsižadėjo ir užleido kitam, kaip tai padarė lenkų kunigaikštis? Kalba, kad jis besirengiąs kitą vestį.

ONA DUONUTĖ. Dievas panorėjo, kad meilėje būtau apvilta. Jam vienam atiduosiu ją amžinai.

SKIRGAILA (*iš paniūrų į ją pažvelgdamas*). Dievai turi deives, o tu jiems kam esi reikalinga? Tavęs užleisti aš niekam nemanau. (*Nuleidęs galvą*). Anksčiau aš nežinojau, kas toji moters meilė ir kam ji vyrui reikalinga. Jei man kuri patikdavo, aš tik norėjau, kad ji man priklausytų... (*Pakėlęs galvą ir pažvelgęs į ją*). Tokia šypsena, kaip toji, kuri, man įeinant, nušvietusi buvo tavo veidą, nei viena moteriškė dar nėra manęs sutikusi.

ONA DUONUTĖ (*į jį nukreipusi savo veidą*). Kunigaikšti, tu klysti.

SKIRGAILA (*karčiai, nusišypsojęs*). Bijau, kad taip. Aš visuomet klysdavau, kai maniau apie žmones ar pikta, ar gera. Todėl aš labai nuvargau ir noriu atsilsėti. (*Ismeigęs į žemę akis*). Aš ilgai apie tai esu mąstęs. Valdymo našta tepasiima savo pečiams Kęstučio sūnus - jam vienam tik tegaliu užleisti savo vietą, bet ne Jogailai ir ne kuriam kitam broliui. Patsai aš užsidarysiu paveldėtoje iš tėvo pily, kad nematytai ir negirdėtai nieko... (*Pažvelgęs į ją*). Tik tu viena ten būsi su manim ir tokia, kaip šiandien, šypsosies man.

ONA DUONUTĖ. Kunigaikšti, tu vėl klysti.

SKIRGAILA (*ilgu žvilgsniu į ją pažvelgęs*). To man niekas dar nedrįso pasakyti į akis, o kas būtų drįsęs, nepakartotų. Bet tu moteris. (*Po kurio tylėjimo*). Vokiečiai man karaliaus vainiką siūlė ir ketino Žemaičių išsižadėti, jei sutiksiu susidėti su jais prieš lenkus. Aš atmečiau jų pasiūlymus: kunigaikštis Skirgaila užsidės karaliaus vainiką tuomet, kai patsai to panorės, o kol kas jis dar nežino, kuo tasai vainikas už didžiojo Lietuvos kunigaikščio kepurę geresnis. Kuo gali baigtis su vokiečiais susibičiuliavimas, aš gerai numatau. Pakanka brolio Jogailos ir Vytauto patyrimų. (*Nuleidęs galvą*). Karas prasidėjo ir baigsis, o dėl tavęs niekam galvos neskauda.

ONA DUONUTĖ. Tebūna taip. Bet yra jų tarpe kilnių riterių, kurie pasiryžę aukoti dėl manęs savo gyvybę, ir tu veltui tvirtini, kad aš neturiu draugų.

SKIRGAILA. Ar turi galvoje tą vokiečių, kuris buvo sumanęs tave išvogti iš mano pilies?

ONA DUONUTĖ. Jis kilnus riteris, narsus ir tvirtas vyras.

SKIRGAILA. Ir aš jį tokį manau. Ar todėl tu liūdi, kad aš sukliudžiau jam įvykinti, ko norėjote tu ir jis? Jums, moterims, labai patinka, kurie dėl jūsų neapgalvotai elgiasi, kaip elgtis rimtam vyrui nedera.

ONA DUONUTĖ (*išdidžiai*). Aš tavo valioj esu, ir gali kalbėti, kaip tau patinka, nepaisydamas, ar mane užgauni. Bet žinok, jei Dievo būtų lemta man pačiai iš jūsų dviejų pasirinkti, aš jį, ne tave pasirinktau.

SKIRGAILA (*ilgai žiūri į ją, parėmęs ranka pasmakrę*). Tu jau pasirinkai, ir man tai į akis sakai. Pasigailėsi.

ONA DUONUTĖ (*taip pat*). Aš valdovų duktė, ne vergė, ir tavo grasinimai manęs nebaido. Aš sakau, kad tu visa žinotai.

SKIRGAILA (*tiesiai atsisėdęs*). Gerai. Jei tau jisai tiek patinka, pažadu padovanoti jo galvą.

ONA DUONUTĖ. Dievas neleis! Dievas jį apsaugos!..

SKIRGAILA. Matysim, kas daugiau gali, tavo Dievas ar Lietuvos valdovas. (*Pasikėlęs*). O dabar tu užmiršk, ką aš tau buvau sakęs, ir neatsimink. Aš atėjau čion su gera širdimi, norėjau tavo draugas būti. Bet dabar užmiršk tai... Aš būsiu tau valdovas ir viešpats, ir tu greit pajusi tai.

ONA DUONUTĖ. Dievas gailestingas.

SKIRGAILA. Ir lauk iš jo pasigailėjimo. Iš manęs jo nesulauksi nei tu, nei kiti.

CZYSTOPIS

Dotted lines for writing.

A series of horizontal dotted lines for writing, consisting of 20 rows.

A series of 30 horizontal dotted lines for writing.

BRUDNOPIS

